

Nr. 107 din 18 aprilie 2023

***Dnei Angelica Caraman,
Președintă a Comisiei Electorale Centrale
Membrilor Comisiei Electorale Centrale***

Asociația Promo-LEX, în temeiul Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și a Hotărârii Guvernului nr. 967 din 9 august 2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, își manifestă interesul față de participarea la procesul de consultare publică a proiectelor de hotărâri ale Comisiei Electorale Centrale (CEC).

În context, Asociația Promo-LEX, în calitate de parte interesată, se adresează CEC cu solicitarea de a fi examinate constatările și recomandările Asociației vizavi de următoarele proiecte de acte normative: ***Regulamentul privind activitatea consiliului electoral de circumscripție în perioada electorală.***

Constatări și recomandări

- 1. Privind denumirea Regulamentului.** Atragem atenția că spre deosebire de denumirea actului normativ în vigoare – „Regulamentul privind activitatea consiliului electoral de circumscripție”, proiectul propus, potrivit denumirii, reglementează activitatea consiliul electoral de circumscripție (CECE) „în perioada electorală”. În același timp, Nota informativă nu conține informație justificatoare privind raționamentul de care s-au condus autorii proiectului de Regulament pentru detalierea titlului.
- 2. Privind pct. 10.** Pentru asigurarea clarității în privința consiliilor electorale permanente și cele nepermanente, recomandăm redactarea punctului dat în sensul art. 17 alin. (3) din Codul electoral care subliniază **cu titlu de excepție** de la statutul permanent al CECE de nivelul doi cazul consiliilor electorale de circumscripție constituite pentru secțiile de votare din afara țării și pentru localitățile din stânga Nistrului.
- 3. Privind pct. 12.** Propunem revizuirea prevederii, în partea care se referă la termenul limită de prezentare a candidaturilor de către partidele politice- „cel târziu cu 5 zile înainte de expirarea termenului de constituire a acestuia”. Atragem atenția că Consiliile electorale de nivelul II sunt permanente și se constituie o singură dată, iar înainte de fiecare scrutin, componența nominală se confirmă cu cel puțin 50 de zile înainte de ziua alegerilor. În plus, pct. 7 deja face referință la termenul limită de desemnare a membrilor CECE II- cu 55 de zile înainte de ziua alegerilor. Astfel, recomandăm substituirea textului “cu 5 zile înainte de expirarea termenului de constituire a acestuia” cu textul “cu 55 zile înainte de ziua alegerilor”. În plus, atragem atenția asupra potențialelor dificultăți de aplicare a normelor legale, or potrivit Codului electoral, termenul limită de 55 zile înainte de ziua alegerilor este prevăzut atât pentru aducerea la cunoștința publică a denumirii și numărului de ordine atribuit circumscripțiilor de nivelul al doilea (art. 34 alin. (2)), cât și pentru desemnarea membrilor CECE II (art. 35 alin. (4)).
- 4. Privind pct. 13.** La lit. c) este menționat în calitate de criteriu - activitate și reputație ireproșabilă a persoanei, care ar urma să fie numită în calitate de membrul a CECE. Considerăm că acest criteriu este unul interpretabil, iar Comisia Electorală Centrală nu va fi în

măsură să verifice respectarea acestei condiții. Recomandăm excluderea acestei condiții, sau detalierea noțiunii de activitate și reputație ireproșabilă.

5. Privind pct. 14. Recomandăm revizuirea numărului minim a membrilor CECE de nivelul I în cazul referendumului local. Evidențiem că Codul electoral admite organizarea consiliilor locale dintr-un număr de 7-11 membri (art. 35 alin. (6)), iar din cel puțin 5 membri poate fi format doar Biroul electoral al secției de votare (art. 38 alin. 9)).

6. Privind pct. 15. Recomandăm reglementarea ordinii de completare a Consiliului electoral de circumscripție, în situația în care în Parlament ar fi mai mult de 6 partide, iar în cazul unor consilii constituite din 7 membri, acesta nu ar putea include și 2 membri propuși de consiliul local de nivelul întâi.

7. Privind pct. 18. Recomandăm revizuirea ultimului enunț, prin completarea acestuia cu prevederea care să stabilească în mod clar cine va conduce prima ședință a consiliului electoral de circumscripție distinct pentru secțiile de votare din străinătate și pentru localitățile din stânga Nistrului, până la alegerea președintelui.

8. Privind pct. 21.

- Propunem specificarea exactă a Comisiei Electorale Centrale - ca organului electoral care eliberează legitimații.
- Este excesivă în opinia noastră obligarea poziționării legitimației funcționarilor electorali doar în partea stângă a pieptului.

9. Privind pct. 22.

- Recomandăm separarea drepturilor membrilor consiliului electoral de obligațiile acestora, or nu poate fi acceptată ipoteza, de exemplu, că respectarea prevederilor actelor normative este un drept al membrilor consiliului electoral de circumscripție.
- Privind pct. 22 lit. a), propunem ajustarea conținutului la textul de la pct. 2.
- Recomandăm revizuirea lit. i) în partea în care prevede obligația membrilor consiliului electoral să execute dispozițiile președintelui Comisiei. Considerăm că independența organelor electorale trebuie să fie asigurată, fără a fi admise potențiale riscuri de imixtiune în activitatea organului ierarhic inferior, prin emiterea dispozițiilor Președintelui CEC. Evidențiem că în redacția actuală a Regulamentului privind activitatea CECE o asemenea obligație lipsește, la fel și în Codul electoral.

10. Privind pct. 23.

- Recomandăm specificarea dacă atribuțiile prescrise ale Președintelui CECE de nivelul II sunt doar pentru perioada electorală sau pentru întreaga perioadă de exercitare a funcției. În context, amintim că proiectul supus consultării reglementează activitatea CECE exclusiv în perioada electorală. Pe când o parte din atribuțiile descrise par fi din afara perioadei electorale, ca de exemplu „constată contravențiile prevăzute la art. 48/1 alin. (1)–(4), art. 48/2, 48/3, 51 și 53 din Codul contravențional și încheie procese-verbale contravenționale”.
- Recomandăm completarea lit. a) cu alți subiecți în raporturile cu care președintele CECE reprezintă consiliul: „observatori, reprezentanții concurenților, persoanele de încredere”
- Propunem revizuirea lit. l) în partea în care prevede că Președintele CECE asigură sistematizarea și transmiterea documentelor și materialelor electorale către instanța de judecată. Amintim că sarcina confirmării legalității alegerilor și validarea mandatelor a fost trecută din competența instanțelor de judecată în competența consiliilor electorale de circumscripție. Astfel, în lipsa unor contestații privind confirmarea legalității și validarea mandatelor, materialele electorale nu urmează a fi transmise instanței judecătorească.

11. Privind pct. 24.

- Considerăm că atribuția secretarului de la litera a) „în absența președintelui consiliului, exercită atribuțiile acestuia;” trebuie să fie mai nuanțată. Amintim de atribuția președintelui CECE de constatare a contravențiilor. Este valabilă și pentru secretar? În opinia noastră nu ar trebui să fie.
- La litera c) este prevăzută o așa atribuție a secretarului ca „organizează și asigură pregătirea materialelor pentru desfășurarea ședințelor și a seminarelor consiliului”. Subliniem că nici o normă a regulamentului nu specifică de careva „seminare”. Recomandăm descrierea acestui aspect. Totodată recomandăm includerea după textul “organizează și asigură pregătirea materialelor pentru desfășurarea ședințelor”, a textului “inclusiv online.”

- 12. Privind pct. 26.** Cu privire la litera b) „în cazul alegerilor locale, nu poate fi soțul (soția), afinul sau ruda de gradul întâi a persoanei care candidează în circumscripția electorală în a cărei rază teritorială se află organul electoral din a cărui componență face parte, cu excepția președintelui consiliului electoral de circumscripție de nivelul al doilea”, menționăm că Codul electoral nu prevede excepția pentru președintele CECE. Recomandăm reglementarea detaliată a eventualelor situații de acest gen, în baza Legii nr. 133/2016. .
- 13. Privind pct. 27-28.** Potrivit art. 43 din Codul electoral (1) Calitatea de membru al consiliului sau al biroului electoral încetează: a) la cerere; b) prin revocare; c) în caz de deces. Proiectul Regulamentului prin pct. 27-28 reglementează doar primele două cazuri. Situația cu decesul nu este menționată. Recomandăm clarificarea și acestui temei.
- 14. Privind pct. 29.** Pentru a asigura uniformitatea aplicării normelor, recomandăm detalierea acțiunilor pentru care pot fi aplicate sancțiunile menționate, în special pentru sancțiunea prevăzută la lit. d) „privarea de dreptul de a desfășura orice activitate în cadrul organelor electorale pentru un termen de la un an până la 4 ani”.
- 15. Privind utilizarea termenului majoritate.** Ce ține de utilizarea cuvântului „majoritate”. La pct. 35 se spune că proiectul ordinii de zi „se aprobă *cu votul majorității*”. După care la pct. 36 este specificat că „Ordinea de dezbatere a proiectelor de pe ordinea de zi poate fi schimbată, dacă se aprobă *de majoritatea membrilor prezenți la ședință*.” În același timp, pct. 32 stabilește că „Ședințele consiliului electoral de circumscripție sunt deliberative dacă la ele participă *majoritatea absolută a membrilor săi*”. Recomandăm de fixat expres de fiecare dată dacă e vorba de majoritatea membrilor CECE sau e vorba de majoritatea membrilor CECE prezenți la ședință. În fine nu este clar care e specificul „majorității absolute”?
- 16. Privind pct. 39.** Recomandăm ca la ședințele online să fie înregistrată prezența nu doar până la începutul ședinței ci și să fie o evidență a acesteia la fiecare procedură de vot, pentru a asigura existența cvorumului, respectiv legalitatea deciziilor.
- 17. Privind pct. 40.** Propunem revizuirea enunțului care prevede amânarea examinării proiectului de hotărâre în cazul în care se înregistrează paritate de voturi. Atragem atenția că numărul membrilor consiliului electoral este impar, și nu ar trebui să existe situații de paritate de voturi. În special în privința chestiunilor care nu suportă amânare, cum ar fi examinarea contestațiilor electorale, nu ar trebui admisă ipoteza creării situațiilor artificiale de paritate a voturilor prin absența unui membru a consiliului electoral. În acest sens, recomandăm fie acordarea votului decisiv Președintelui Consiliului, fie completarea normei cu o prevedere similară celei din Codul administrativ (art. 135 alin. (7)) care prevede că în caz de paritate de voturi, procedura de votare se va repeta, iar dacă egalitatea de voturi se înregistrează repetat, actul administrativ individual se consideră respins.
- 18. Privind pct. 42.** Recomandăm înlocuirea cuvântului „sau” cu cuvântul „și”, pentru a asigura cel puțin o comunicare uniformă a hotărârilor consiliului electoral de circumscripție – prin plasarea hotărârilor la sediul consiliului.
- 19. Privind pct. 46.**

- Recomandăm specificarea în mod separat a atribuțiilor consiliului electoral de circumscripție de nivelul I de cele ale consiliului electoral de nivelul al II-lea. Evidențiem că delimitarea clară a atribuțiilor consiliilor electorale și Comisiei Electorale Centrale este o recomandare formulată și de Comisia de la Veneția în Opinia sa asupra proiectului Codului electoral.
- Recomandăm specificarea concretă unde CECE va „publica rapoartele privind finanțarea campaniilor electorale ale candidaților independenți în cadrul alegerilor locale, precum și cele privind finanțarea grupurilor de inițiativă constituite în vederea colectării semnăturilor pentru susținerea candidaților independenți”. E vorba de eventuala pagina web proprie, sau a autorității publice locale sau pe pagina web a CEC?
- Reieșind din conținutul secțiunii 4 al prezentului regulament constatăm lipsa la pct. 46 a cel puțin 3 atribuții ale consiliului electoral: confirmă reprezentantul concurentului electoral în organul electoral (pct.52); acreditează observatori naționali pentru circumscripția sa (pct. 53); stabilește numărul persoanelor de încredere ale concurenților electorali în cazul alegerilor locale (subliniem și lipsa la anexe a unui model de hotărâre a CE în acest sens); confirmă persoanele de încredere ale concurenților electorali și ale participanților la referendum în alegerile locale și referendumurile locale (art. 71, alin (3), CE).
- Propunem completarea atribuțiilor consiliului conform prevederilor art. 73 alin. (1) din Codul electoral „aprobă, prin hotărâre, textul buletinului de vot pentru alegerile locale și pentru organizarea referendumului local”.

20. Privind pct. 48.

- Recomandăm excluderea ultimului enunț „În cazul alegerilor locale generale, secțiile de votare se constituie de către consiliile electorale de circumscripție de nivelul al doilea.” Or CECE de nivelul doi constituie secții de votare și la celelalte tipuri de alegeri: parlamentare sau prezidențiale.
- În același timp, propunem includerea unei alte situații specifice ce ține de alegerile locale noi, reglementată de art. 38 alin. (5) din Codul electoral „În cazul alegerilor locale noi, parțiale, al referendumului local, când nu se constituie consiliu electoral de circumscripție de nivelul al doilea, secțiile de votare și birourile electorale ale acestora se constituie de către consiliul electoral de circumscripție de nivelul întâi.”

21. Privind pct. 49. Suntem de părere că textul de la art. 158 din Codul electoral este mai reușit întocmit: „În localitățile în care pentru desfășurarea alegerilor locale se formează o singură secție de votare, consiliul electoral de circumscripție îndeplinește și atribuțiile biroului electoral al secției de votare.”

22. La secțiunea 4 recomandăm specificarea expresă a tipului de scrutin (alegeri locale generale, alegeri locale noi, referendumuri locale) pentru care se vor aplica aceste prevederi. În plus, recomandăm examinarea oportunității păstrării acestei secțiuni, în contextul în care se intenționează aprobarea Regulamentului privind desemnarea și înregistrarea concurenților electorali la alegerile locale.

23. Privind pct. 51, 53, 55, 65, 84, 88 recomandăm specificarea exactă a nivelului consiliului electoral de circumscripție care exercită aceste atribuții.

24. Privind pct. 52. Propunem următoarea redacție pentru pct. 52: „Drepturile și obligațiile generale ale reprezentantului concurentului electoral sunt stabilite prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale, precum și de către concurenții electorali care îi desemnează. În activitatea sa reprezentantul se conduce de Constituția și legislația Republicii Moldova și de Codul electoral. Statutul reprezentanților concurenților electorali, precum și alte drepturi și obligații ale acestora sunt stabilite în Codul electoral și în Regulamentul privind statutul reprezentanților concurenților electorali.”

25. Privind pct. 54. Recomandăm revizuirea propoziției „În cazul alegerilor locale, concurenții electorali își selectează în mod independent persoanele de încredere, le prezintă consiliului

electoral care le înregistrează...”. De parcă la alegerile parlamentare și prezidențiale altcineva selectează pentru concurenți persoanele de încredere. Recomandăm substituirea enunțului cu textul „Persoanele de încredere ale concurenților electorali și ale participanților la referendum în alegerile locale și referendumurile locale sunt confirmate de către consiliul electoral de circumscripție corespunzător. Organul electoral respectiv confirmă, prin hotărâre, persoanele de încredere ale concurenților electorali/participanților la referendum.”

- 26. Privind pct. 57.** Recomandăm completarea normei cu prevederi care să asigure accesul observatorilor la documentele electorale, drept prevăzut de Codul electoral. Amintim că în cadrul misiunilor de observare Promo-LEX, au fost constatate multiple cazuri de neacordare a accesului observatorilor la documentele electorale din cauza că acestea se aflau în safeuri, iar cheia de la safeu era la președintele sau la secretarul Consiliului.
- 27. Privind pct. 59.** Este necesar includerea normei privind responsabilitatea președintelui CECE pentru integritatea materialelor electorale recepționate de la CEC. Așa cum Codul electoral prevede responsabilitatea președintelui biroului electoral a secției de votare pentru asigurarea integrității documentelor electorale (art. 41, art. 83 (6)), considerăm că și în cadrul CECE- președintele trebuie să fie responsabil de integritatea materialelor electorale.
- 28. Privind pct. 68.** Potrivit normei de la acest punct, „... precum și în cazul în care în localitățile în care pentru desfășurarea alegerilor locale se formează o singură secție de votare și consiliul electoral de circumscripție îndeplinește și atribuțiile biroului electoral al secției de votare, funcționarii electorali și personalul aparatului consiliilor și birourilor electorale beneficiază de o majorare a indemnizației stabilite cu 10%.” În același timp, Codul electoral la art. 158 stabilește că „Membrii consiliului electoral respectiv beneficiază de o majorare de 5% a indemnizației stabilite în condițiile art. 45.” Recomandăm ajustarea prevederilor proiectului de Regulament la norma Codului electoral.
- 29. Privind pct. 71.** În privința cheltuielilor pentru plata serviciilor de pază a încăperilor în care se păstrează buletinele de vot până la predarea acestora, nu este clar justificarea acestor cheltuieli, deoarece art. 74 alin. (4) Cod electoral prevede că localul în care se păstrează buletinele de vot este păzit de reprezentanții forțelor de ordine, această normă referindu-se atât la CECE cât și la BESV.
- 30. Comentariu general privind anexele.** Recomandăm completarea anexelor cu un model de hotărâre privind aprobarea textului buletinului de vot. Art. 73 alin. (1) din Codul electoral prevede că textul buletinelor de vot pentru alegerile locale și pentru organizarea referendumului local se aprobă printr-o hotărâre a consiliului electoral de circumscripție corespunzător.
- 31. Privind conținutul Anexei nr. 6.** Reieșind din conținutul regulamentului (pct. 28 și 30), în anexă urmează să se facă trimitere la pct. 28 și nu 30 din prezentul regulament.
- 32. Privitor la Anexele nr. 14 -16.** Anexele menționate sunt modele de hotărâri cu privire la cererile de înregistrare a concurenților electorali la alegerile locale, acestea vizează activitatea consiliilor electorale, însă ar fi mai relevant ca acestea să se regăsească în Regulamentul privind particularitățile de desemnare și înregistrare a candidaților la alegerile locale.
- 33. Privind conținutul Anexei nr. 24.** Raportul consiliului electoral nu cuprinde informații privind persoanele de încredere confirmate. De asemenea, recomandăm includerea la punctul 10 mențiuni privind evidența alegătorilor care au votat cu pașaportul pentru a acumula date statistice.

Cu respect,

Nicolae PANFIL

Director de program

Asociația Promo-LEX